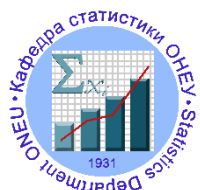

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА СТАТИСТИКИ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 6

Частина II

**Одеса
2020**

УДК 311
ББК 60.6

Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових студентських праць. Випуск 6. Частина II. – Одеса, ОНЕУ. – 2020. – 203 с.

Автори:

Вітковська К. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Милашко О. Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Ольвінська Ю. О. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Погорелова Т. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Самотоєнкова О. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Тарасова К. І. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Агапченко К. А. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Бабенко С. Ю. – студент факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Балюк Н. В. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Березорудський А. М. – студент факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Білоус О. Ю. – студент факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Бойко В. С. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Бурлаченко К. В. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Гаращенко О. В. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Іванченко Т. А. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Клюс І. Г. – студентка факультету міжнародної економіки Одеського національного економічного університету,

Кошева Ю. С. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Кравченко О. В. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Кудін П. М. – студент факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Мівшук Ю. І. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Ожоганіч І. Г. – студентка факультету міжнародної економіки Одеського національного економічного університету,

Письменна В. Е. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Пруденко А. А. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Рубель Г. А. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Сазонов К. О. – студент факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Чайковська О. О. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Штельмашук М. С. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету.

У збірнику наводяться результати дослідження студентів та викладачів кафедри статистики щодо застосування сучасних статистичних методів для оцінки соціально-економічних процесів у деяких країнах світу, в Україні та окремих регіонах. Висновки та рекомендації авторів можуть бути корисними для викладачів, аспірантів і студентів, які займаються аналізом процесів, що відбуваються в суспільстві та економіці країни.

© колектив авторів, 2020

ЗМІСТ

Бойко В.С., Ольвінська Ю.О. Теорія статистики в працях А.Кетле	6
Клюс І.Г., Милашко О.Г. Аналіз розвитку готельного господарства Закарпатської області	13
Рубель Г.А., Самотоєнкова О.В. Аналіз динаміки, структури та активності ринку нерухомості в Україні	22
Кошева Ю.С., Милашко О.Г. Статистичний аналіз середньої заробітної плати в регіонах	32
Кудін П.М., Тарасова К.І. Статистичне оцінювання споживання продуктів харчування	37
Бойко В.С., Вітковська К.В. Статистичний аналіз зайнятості в Україні	44
Кравченко О.В., Самотоєнкова О.В. Статистична оцінка динаміки та потенціалу закладів вищої освіти в Україні	53
Березорудський А.М., Вітковська К.В. Статистична оцінка впливу факторів на обсяг капітальних інвестицій в Україні .	61
Білоус О.Ю., Ольвінська Ю.О. Аналіз фінансової стійкості ПРАТ «ВО Стальканат-Сілур»	68
Іванченко Т.А., Ольвінська Ю.О. Переробка сміття в Україні: проблеми та перспективи	75
Березорудський А.М., Погорєлова Т.В. Статистична оцінка структури продовольчого ринку України	80
Агапченко К.А., Погорєлова Т.В. Статистична характеристика розвитку фермерського господарства в Україні ...	85
Бойко В.С., Погорєлова Т.В. Статистична оцінка земельного фонду України	90
Бойко В.С., Милашко О.Г. Статистичний аспект французько-українських відносин	100
Березорудський А.М., Милашко О.Г. Партнерство України з Чехією	108
Агапченко К.А., Милашко О.Г. Партнерство України з Норвегією	113
Ожоганич Т.Ю., Милашко О.Г. Дослідження стану зовнішнього сальдо товарів та послуг Люксембургу	119

Білоус О.Ю., Вітковська К.В. Формування вибірових сукупностей для обстеження ділової активності підприємств у країнах ЄС	125
Чайковська О.О., Вітковська К.В. Організація вибірових обстежень у різних країнах світу	132
Мившук Ю.І., Самотоєнкова О.В. Статистична оцінка ринку страхових послуг в Україні	140
Штельмашук М.С., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз шлюбності та розлучуваності у сучасній Україні	146
Агапченко К.А., Ольвінська Ю.О. Зародження статистичної науки в працях політичних арифметиків	152
Гаращенко О.В., Ольвінська Ю.О. Уільям Петті – засновник школи політичної арифметики	155
Штельмашук М.С., Вітковська К.В. Досвід проведення вибірового обстеження студентами спеціальності «Економіка» з актуальних проблем університету	159
Бабенко С.Ю., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз ринку алкогольної продукції в Україні	166
Письменна В.Е., Ольвінська Ю.О. Дослідження споживчої поведінки у сфері б'юті-індустрії під час пандемії	172
Сазонов К.О., Ольвінська Ю.О. Сутність концепції сталого розвитку регіону та роль статистичних показників у його дослідженні	175
Балюк Н.В., Ольвінська Ю.О. Аналіз динаміки номінальної та реальної заробітної плати в Україні	183
Бурлаченко К.В., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз ринку кави в Україні	189
Пруденко А.А., Ольвінська Ю.О. Соціальні мережі як елемент нового соціального середовища	193

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ РИНКУ АЛКОГОЛЬНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Бабенко С. В.¹, Ольвінська Ю. О.²

1 – студент, факультет економіки та управління підприємництвом,

2 – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики

Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Бабенко С. Ю., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз ринку алкогольної продукції. У статті проаналізовано обсяги споживання алкоголю в Світі, динаміку виробництва алкогольної продукції. Наведено товарну класифікацію ринку алкогольної продукції. Проаналізовано динаміку обсягів експорту та імпорту в Україні.

Ключові слова: ринок, населення, алкогольні напої, споживання, податкова політика, горілка, обсяг виробництва, реалізація.

Babenko S. Yu., Olvinskaya J. O. Statistical analysis of the alcoholic beverages market. The article analyzes the volume of alcohol consumption in the world, the dynamics of the production of alcoholic beverages. The article presents the commodity classification of the alcoholic beverages market. The dynamics of export and import volumes to Ukraine is analyzed.

Keywords: market, population, alcoholic beverages, consumption, tax policy, vodka, production volume, sales.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Бабенко, С. Ю. Статистичний аналіз ринку алкогольної продукції [Текст] / С. Ю. Бабенко, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 6. Частина II – Одеса, ОНЕУ. – 2020. – С. 166 – 171.

Згідно методології Всесвітньої організації охорони здоров'я споживання алкоголю у світі вимірюється кількістю літрів чистого етилового спирту, вжитих протягом року людиною у віці від 15 років і старше.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я у 2018 році найвищий рівень споживання алкоголю – у південно-європейських країнах, де п'ють переважно вино, а найнижчий – на півночі Європи, де частіше вживають міцні спиртні напої. У південних країнах основним видом споживаного алкоголю залишається виноградне вино, виробництво якого в традиційно виноробних регіонах Європи протягом останніх років стабільно зростало. У північних країнах частіше вживають спирт, горілку, віскі, ром та інші міцні напої, вироблені із зернових культур, а також коньяк. У країнах Центральної Європи широко поширене пиво. Його споживання останніми

роками також збільшувалося, насамперед за рахунок країн Східної Європи та Росії. [1, с. 4-6].

Що стосується України, то вона лідирує серед країн Європи за частотою споживання міцного алкоголю. Обсяги споживання населенням міцних напоїв складають 51,5% від загального споживання, майже 42% складає споживання пива, близько 5% – споживання вина. Значне вживання міцного алкоголю вважається негативним явищем, адже збільшує ризик серцево-судинних захворювань і сприяє алкоголізму. За цим показником Україна випереджаючи естонців (50,3%), білорусів (49,0%) та чорногорців (44,6%) (рис. 1).

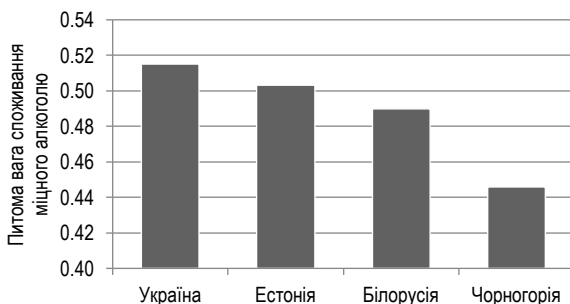

Рис. 1. Питома вага споживання міцного алкоголю у країнах Європи

Джерело: [6]

Усупереч поширеній думці, офіційні статистичні дані не підтверджують той факт, що українці є питущою нацією. Навпаки, серед 39-ти досліджуваних європейських країн ми займаємо 35 місце. Але істотно занижувати наші показники може невраховане споживання, частка якого за оцінкою експертів може становити до третини усього вжитого обсягу алкогольних напоїв.

І якщо офіційним статистичним даним щодо виробництва і споживання алкоголю в країнах Європейського Союзу можна довіряти, адже там вдалося налагодити жорсткий контроль за обігом продукції, то в Україні рівень тіньового алкогольного ринку може сягати 50%.

Так, наприклад, за даними порталу UBR протягом останніх трьох років ринок легального алкоголю в Україні перебував у стані занепаду та скорочувався в середньому щорічно на 5–10%. Також зменшився імпорт міцного алкоголю. Водночас виробництво контрафактної горілчаної продукції на напівлегальних підприємствах в Україні перевищило легальне виробництво. Так на думку податковців, з тридцяти наявних лікеро-горілчаних заводів мінімум третя займається виготовленням контрафакту, а питома вага тіньового ринку складає майже 50%, що в свою чергу спричиняє втрату доходів бюджетів усіх рівнів у розмірі 10–12 млрд грн на рік [5].

Причиною стагнації ринку фахівці вважають податкову політику

України. Значне зростання акцизів стимулює розвиток тіньового виробництва. Ситуацію також загострило падіння купівельної спроможності населення й неефективна боротьба з нелегальними виробниками та торговцями.

Відповідно до Кодів товарної класифікації ринок алкогольної продукції складається з:

- дистильованих спиртів,
- коньячно-горілчаної продукції,
- широкого діапазону виноробної продукції,
- солодового пива;
- сусла – сировини для пивоваріння та виноробства.

Обсяг виробництва алкоголю прийнято вимірювати у декалітрах [2, с. 86]

За даними Державної служби статистики України виробництво усіх видів алкогольної продукції протягом 2016 – 2018 рр. скоротилося на 3,63%. У структурі виробництва алкогольних напоїв значну частку (майже 80,0%) займає виробництво пива. За рахунок цього сукупний обсяг виготовленої алкогольної продукції у кількісному вираженні не зазнав суттєвих змін.

Проте, якщо розглядати окремі види продукції, то спостерігається тенденція щодо скорочення виробництва (таблиця 1).

Таблиця 1
Динаміка виробництва алкогольної продукції в Україні у 2016-2018 рр.

тис. дал.

Вид продукції	2016 рік	2017 рік	2018 рік	Зміна виробництва у 2018 році порівняно з 2015 роком, %
Спирти дисцильовані	1321,4	1255,9	10992,2	-17,3
Горілчані вироби	16581,0	13658,0	12690,4	-23,5
Коньяк, бренді	1087,3	972,7	2268,9	+108,7
Вина, всього	30828,9	32921,1	25226,4	-8,7
у т.ч.				
вина зі свіжого винограду	4740,9	3733,4	3255,6	-31,3
кріплені вина	1132,0	740,0	622,6	-45,0
ферментвані суміші	2550,7	2815,7	2967,8	+16,4
вермути та інші ароматизовані вина	1854,7	1617,3	1328,8	-28,4
виноградне сусло	14488,8	17344,4	10906,2	-24,7
Пиво солодове	180663,6	179091,3	180841,2	+0,1
Пиво безалкогольне	2613,6	2778,3	3175,5	+21,5
Разом	230482,2	227889,0	222118,1	-3,63

Джерело: [6].

Аналізуючи продаж алкогольної продукції, можна помітити неоднорідну динаміку в різних товарних групах. Так, у 2018 році порівняно з 2015 роком в Україні скоротилось виробництво дисцильованого спирту на

17,3%, горілчаних виробів – на 23,5%, вина – на 8,7%. В той же час слід відмітити зростання виробництва коньяку та брендів на 108,7% та безалкогольного пива – на 21,5%

Деякі експерти вважають, що причина такого скорочення деяких видів алкогольних напоїв пов'язана насамперед зі скороченням величини внутрішнього попиту внаслідок одночасного зменшення доходів населення зростання цін [3, с. 162]. Проте підвищення цін на продукцію частково це компенсувало – у вартісних показниках ринок горілки скоротився лише на – 5,6% (таблиця 2). Але експерти зазначають, що падіння попиту на горілчану продукцію ніяк не пов'язане зі зменшенням її споживання. Причиною є значний тінювий ринок (від третини до половини всього обігу міцного алкоголю, передусім горілки).

Таблиця 2

Динаміка обсягів реалізації алкогольної продукції в Україні у 2016-2018 рр.

Вид продукції	2016 рік		2018 рік		Відхилення, %	
	млн. дал	млн. грн.	млн. дал	млн. грн.	у кількісному вираженні	у вартісному вираженні
Спирти дисцильовані	1,1	2296,2	1,0	2446,7	-9,3	6,6
Горілчані вироби	6,4	6026,5	5,3	5690,4	-17,3	-5,6
Лікери та інші спиртні напої	0,6	1005,9	0,7	1332,5	15,5	32,5
Вина	26,1	5126,0	27,0	5704,5	3,3	11,3
Пиво солодове	172,2	13808,1	177,1	16911,5	2,8	22,5
Пиво безалкогольне	2,6	366,6	2,8	483,9	7,6	32,0

Джерело: [6].

На показники продажу вина впливає імпорт. Незважаючи на скорочення вітчизняного виробництва, ринок зростає в середньому щорічно на +3,0%. На сьогоднішній день кісні імпортні вина доступні в широкому асортименті у помірному ціновому діапазоні. Імпортери активно заповнюють полиці супермаркетів, і все більше українських споживачів воліють покуштувати саме імпортний продукт. За співвідношенням ціна/якість імпортні вина істотно випереджають українські.

Сьогодні великі українські виробники вина найактивніше працюють у трьох сегментах. Перший – переробка винограду на виноматеріал та подальший його експорт у сусідні країни (переважно в Росію та Грузію). Другий – розлив імпортного вина у пляшки для подальшої реалізації в Україні. За такою схемою в Україну потрапляє недороге вино, вироблене в Чилі та Молдові, після чого в роздрібних мережах реалізується за конкурентними цінами як власне молдавське й чилійське. Третій сегмент орієнтований на місцевий ринок. Він включає виробництво переважно недорогих вин з дешевих виноматеріалів різної якості обробки.

Левову частку в алкогольній індустрії займає пиво, а саме 52,0% у грошовому вимірі. Звичайно ж, розвиток цієї категорії має свої особливості порівняно з іншою алкогольною продукцією. Після прийняття у 2015 році закону, за яким пиво було зараховано до алкогольних напоїв, відбулося

його значне подорожчання [4, с. 4-8]. Так, обсяги продажу в літній сезон (травень–вересень 2015 р.) різко знизилися – на 18% порівняно з аналогічним періодом 2014 року, водночас обсяги продажів у грошовому еквіваленті збільшилися на 16%. У подальшому ринок солодового пива стабілізувався і повернувся до попередніх значень. Завдяки тому, що сировинна база і виробництво пивної галузі здебільшого базується в Україні, вдалося пом'якшити негативний вплив валютних коливань [6].

У 2018 році реалізація пива солодового й безалкогольного збільшилася на 2,8% та 7,5% відповідно. Також спостерігається відхилення обсягів реалізації пива майже в 4 рази між динамікою кількісних (+2,8%) і вартісних (+22,5%) показників. Таке зростання пояснюється підвищенням ставок акцизного податку, але на показники рентабельності продажів або оборотного капіталу виробників це не вплинуло.

За даними Державної фіскальної служби України щодо зовнішньої торгівлі алкогольною продукцією у 2018 році вдалося не тільки досягти, а й перевищити передкризові обсяги товарообігу: 545,2 млн дол. США у 2014 році проти 590,2 млн дол. США у 2018 році.

Таблиця 3

Динаміка обсягів зовнішньої торгівлі України за певними видами алкогольної продукції у 2016-2018 роках, млн. дол. США

Вид продукції	2016 рік		2018 рік	
	імпорт	експорт	імпорт	експорт
Пиво	24,926	19,142	51,238	35,428
Вина	85,282	24,659	125,444	40,031
Вермут	4,921	1,686	7,546	2,173
Міцний алкоголь	142,648	78,475	231,158	97,199
Сальдо	-133,653		-240,556	

Джерело: [6].

Після 2015 року, коли відбулося різке падіння товарообігу, почалося поступове відновлення торгівлі. Разом зі зростанням товарообігу почав також збільшуватися торговельний дефіцит. Водночас, незважаючи на суттєву девальвацію гривні протягом 2014 – 2015 рр., від'ємне торговельне сальдо навіть збільшилося [5, с. 151-155].

У 2014 р. воно становило приблизно 30,2% від сукупного товарообігу, а в 2018-му вже 40,8%. В абсолютних показниках за всією номенклатурою алкогольної продукції це майже – 240,5 млн дол. За результатами зовнішньоекономічної діяльності у 2018 році за всіма видами алкогольної продукції спостерігається від'ємне торговельне сальдо. Головними статтями, за якими імпорт перевищує експорт, є: вина виноградні, сусло (-85,4 млн дол.) та спирт (-134,0 млн дол.).

Аналізуючи алкогольний ринок України слід відмітити неоднорідну динаміку. Одні позиції ідуть на спад, а інші навпаки нарощують свої обсяги. Так чи інакше, але економічні процеси такі як девальвація гривні, підвищення акцизу та скорочення ринків збуту вплинули на розвиток ринку алкогольної продукції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бутнік-Сіверський, О. Інноваційний шлях розвитку промисловості та проблеми становлення ринку спирту і лікєро-горіччаної продукції в Україні / О. Бутнік-Сіверський, Г. Шматкова, Л. Маринченко // Харчова і переробна промисловість. - 2003. - № 12. - С. 4-6.
2. Семенов В.Ф. Регіональна економіка: Навчальний посібник. - Київ. -2008.- с. 86
3. Товароведение продовольственных товаров / В.А. Тимофеева. Учебник. Изд-е 5-е, доп. и перер. – Ростов н/Д: Феникс. - 2005. – 162-176 с.
4. Конкурентоспроможність в умовах глобалізації: проблеми та перспективи: Матеріали другої міжнародної практичної конференції / За ред. Саух І.В. – Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2008 -338 с. 3-8
5. Каташинська М.О. Характеристика виробництва та реалізації алкогольних напоїв і тютюнових виробів в Україні / М.О. Каташинська // Молодий вчений. - №12 (15) – с. 151-155.
6. Субочев О., Киян Є. Ринок алкогольної продукції/ РЕЙТИНГ. Бізнес в офіційних цифрах [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://rating.zone/rynok-alkoholnoi-produktsii/>
7. Підгорний А. З., Самотоєнкова О. В. Статистика ринків: навчальний посібник / А. З. Підгорний, О. В. Самотоєнкова. – Одеса : Атлант, 2015. – 408 с.
8. Самотоєнкова О.В., Ольвінська Ю.О. Економічна статистика: навчальний посібник. – 2-е вид., перероб. та доп. – Одеса : ФОП Гуляєва В. М., 2020. – 276 с.

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ВИПУСК 6

Частина II

**Одеса
2020**